

Карл Ритер (Ritter)
(1779–1859)

Немачки географ који је се, заједно са Александар фон Хумболдтом, сматра оснивачем модерне географске науке.

Ритер је стекао одлично образовање из природних наука, такође је био веома упућен у историју и теологију. Вођен принципима познатог швајцарског професора Ј. Х. Песталоција, идејама немачког филозофа и теолога Ј. Г. фон Хердера о односу човека и природне околине, Ритер је постао професор и филозоф у области географије. Радио је као професор на Берлинском Универзитету од 1820. до краја живота. Био је и члан Берлинске академије наука од 1822. године. Путовао је по Шпанији, Француској и Италији.

Један је од оснивача школе упоредне географије. Увео је термин *erdkunde* (рус. *землеведение*) за део географије чији је циљ истраживање Земљине површине као јединствене целине чији су елементи, не само природне појаве, него и народи који ту земљу насељавају. Применио је упоредни метод у класификацији и објашњењу многих природних појава. Сасвим се приближио представи о ландшафту као јединственој целини. При проучавању физичкогеографских процеса био је на позицијама материјализма, док је у проучавању међусобних односа између природе и елемената цивилизације и културе наступао је као идеалист. Сматрао је да природни услови имају опредељујући утицај на судбину народа. Такви његови ставови су ишли у прилог развоју геополитичких концепција. Његово велико дело *Наука о Земљи у односу на природу и историју човека (Die Erdkunde im Verhältniss zum Natur und zum Geschichte des Menschen)* је било замишљено као општи поглед на свет, али никада није завршено. Први том (о Африци) објавио је 1817. што му је донело место на Берлинском универзитету. Од 1832. па до краја живота, редовно је издавао нове томове, углавном о Азији. Иако недовршено, дело се састојало од 19 томова, са укупно 20 000 страна. Ритерови радови су имали велики значај за развој географије, а његова дугогодишња педагошка делатност, за популаризацију географских знања и за разраду методике предавања те дисциплине.

Пол Видал де ла Блаш
(Vidal de la Blache)
(1845–1918)

Француски географ, оснивач **географског посибилизма**, правца у социјалној географији. Докторирао је на катедри за историју и географију Универзитета у Нанту 1872. године, а 1898. је постао професор географије на Сорбони.

Имао је регионални приступ географском изучавању. У оквиру сваке регије издвајао је природну и културну средину. Акцент је стављао на проучавање међусобног дејства човека и природне средине. Супротстављајући се **географском детерминизму**, истицао је да човек нема пасивну улогу и да у извесној мери може утицати на средину, тако што је прилагођава својим потребама (географски посибилизам).

Својим учењем дао је велики допринос развоју савремене географије, а сматра се и оснивачем друштвене географије у Француској. Најзначајнија дела су *Преглед географије Француске* (1903) и *Источна Француска* (1917). Године 1891. покренуо је часопис *Географски анали* (*Annal de geographie*), а био је и уредник *Опште географије* (објављено 15 томова). Већина Видалових идеја и ставова садржани су у његовом делу *Основи социјалне географије*. Смрт је спречила Видала де ла Блаша да заврши књигу; урадио је то његов студент, **Емануел де Маргон**, и објавио га 1922. године.

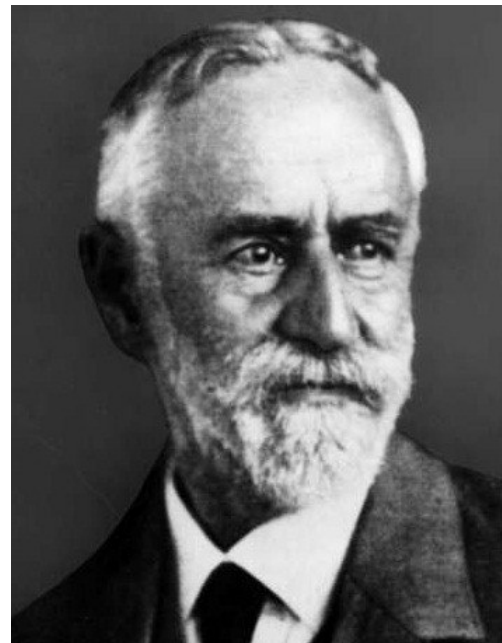

Алфред Хетнер (Hettner)
(1859–1941)

Немачки географ, рођен у Дрездену. Од 1894. био је професор Лајпцишког, а од 1899. до 1928. професор Хајделбергшког универзитета.

Путовао је по Јужној Америци (1882, 1884, 1888, 1890), посетио је Колумбију, Перу, Чиле, Боливију и Бразил. Путовао је такође по Египту (1908), Алжиру и Тунису (1912), по Јужној и Источној Азији (1913, 1914). Вршио је истраживања у земљама Средње и Источне Европе; проучавао је геолошку грађу и рељеф Швајцарске.

Основни научни радови посвећени су регионалној географији, геоморфологији, климатологији, антропогеографији, методици

предавања, историји и методологији географије. Изградио је метафизичку методолошку концепцију географије. Сврставао је географију у просторне науке – **хоролошке науке**. Сматрао је да се задатак географије састоји само у откривању просторних односа и веза објеката и појава на површини Земље, без истраживања њиховог садржаја и развоја. Као поборник јединствене географије, сводио ју је само на регионалну географију. Посматрао је човека као компоненту географског ландшафта, одвојено од друштва и закона његовог развоја.

Аутор је следећих дела: *Географија, њена историја, суштина и методе* (1927), *Упоредна географија* (1933, 1935), *Опита антропогеографија* (1947) и др. Основао је, и до 1935. године уређивао познати часопис *Geographosch zeitschrift*.

Емануел де Мартон (Martonne) (1873–1955)

Француски географ, од 1942. члан Француске Академије наука. Професор Лионског универзитета и Сорбоне (од 1909).

Научна истраживања вршио у Европи, Америци и Северној Африци. У већини радова бави се питањима географије човека, опште и регионалне физичке географије. Разрадио је једну од класификација климата на Земљи. Дао је значајан допринос регионалној географији. Аутор је класичних радова из географије *Основе физичке географије* (т. 13, 1921), *Централна Европа* (1938), *Физичка географија Француске* (1950).

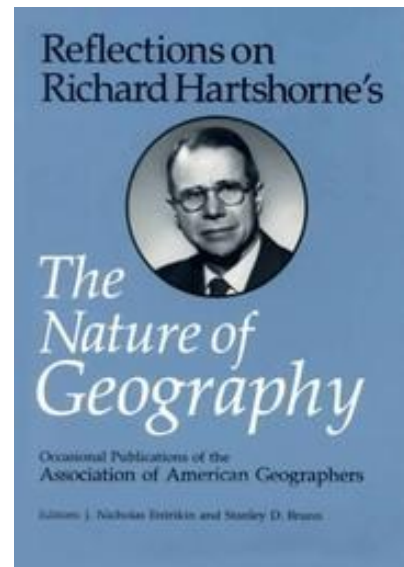
Председник (1938–1952), и почасни председник (од 1952) Међународног географског савеза.

Ричард Хартшорн (Hartshorne) (1889–1992)

Ричард Хартшорн, амерички географ, рођен је у Пенсилванији. Иако је дипломирао на математичком факултету, под утицајем географа Е. Хантингтона одлучио се за докторски рад из географије на Универзитету у Чикагу. Након што је докторирао, 1924. године, посветио се политичкој и економској географији.

У периоду између 1931. и 1932. године боравио је у Европи где је проучавао политичке границе, посебно бивше Немачке империје. Објавио је радове из области политичке географије: *Историја, суштина и област проучавања*

политичке географије (The History, Nature and Scope of Political Geography) (1934) и Савремени правци развоја у политичкој географији (*Recent Developments in Political Geography*) (1935). У делу *Функционални приступ у политичкој географији* (*The functional approach in political geography*) (1950) Хартшорн је истакао организовану државу као предмет политичкогеографских истраживања и предложио да се одреди како и колико ефективно функционише простор државе или регије. У вези са тим је нагласио потребу да се проучавају две врсте „сила” у простору државе: центрифугалне (које теже дезинтеграцији становништва и територије) и центрипеталне (које теже кохезији).

Такође, Хартшорн је уочио значај прецизнијег одређивања области проучавања и сврхе географије као науке. Тим проблемом се бави у делу *Суштина географије: критички приказ садашњих схватања кроз светлост прошлости* (*The Nature of Geography: A Critical Survey of Current Thought in Light of the Past*) (1939). Оно је имало велики утицај у географским круговима широм света и Хартшорна учинило познатим теоретичарем географије. Хартшорн је на америчко тло пренео теоретске погледе немачког географа А. Хетнера, засноване на неокантовској филозофији. И Хетнер и Хартшорн су видели суштину географије у сазнавању (опису, класификацији) небројених територијалних јединица (регија итд.). Према њима, свака регија је посебна непоновљива индивидуалност. Даље, географија по својој суштини не може правити прогнозе, то је задатак других „генерализујућих” наука (у које не спада географија). И као закључак који се извлачи из тога: математичким методама нема места у класичној географији. Виши степен географије као науке представља издвајање и класификација територијалних јединица, а не откривање општих закона њиховог образовања и развоја. (Разумљиво је онда зашто се Хартшорн никако није могао сагласити са идејама В. Бунгеа). Поред тога, негирао је било какву границу и подвојеност између економске и физичке географије. Због својих идеја сматра се и представником хоролошке концепције у географији.

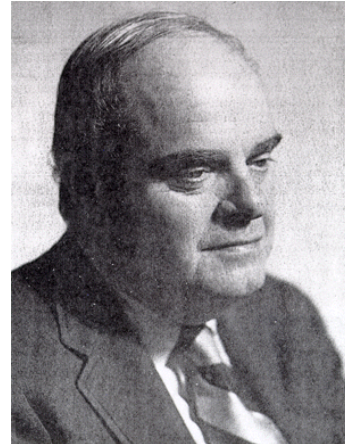
Хартшорн је био професор, а затим и председник Америчке асоцијације географа. Добитник је бројних признања.

Фред Курт Шефер (Schaefer) (1904–1953)

Географско образовање стекао је на Берлинском универзитету. Прешао 1938. у САД, где је низ година радио на Универзитету државе Ајова. Много је допринео упознавању америчких географа са радовима В. Кристалера. Шефер је оштро критиковао теорију А. Хетнера и Р. Хартшорна. Рад је носио наслов *Искључивост у географији: методолошка истраживања* (*Exceptionalism in Geography: a Methodological Examination*) и био публикован тек после Шеферове смрти. У раду је велика пажња посвећена систематском генерализујућем аспекту географије на проучавање просторних структура, на установљење просторних закономерности, на нужност географске (просторне) прогнозе. За Шефера се кратко може рећи да је открио путеве ка сазнању закона развоја просторних структура и њихове морфологије.

Едвард Улман (Ullman)
(1912–1976)

Професор Вашингтонског универзитета (Сијетл). Оиграо важну улогу у стварању нове теоретске географије, шездесетих година XX века. Он је први у САД створио научну школу *математичке географије*. Из географског одеа Вашингтонског универзитета изашао је велики број научника тог усмерења. Међу њима и В. Бунге. Улман је географију посматрао као науку која трага за законима просторних интеракција.

Вилијам Бунге (Bunge)
(1928–)

Амерички географ, широко познат као заговорник нове *теоретске географије*, шездесетих година XX века. Географско образовање стекао је на Висконсинском универзитету (Медисон). Вредно је учио математику са намером да је примени у географији. Настојање

да математизује географију и његов бунтован карактер довели су Бунгеа у сукоб са неким професорима Висконсинског универзитета, посебно са Р. Хартшорном. Због тога су га онемогућили да стекне титулу доктора филозофских наука и он је прешао на Вашингтонски универзитет (Сијетл), где је његов ментор постао Е. Улман. За две године дао је све испите и урадио дисертацију која је, у ствари, радна варијанта његове *Теоретске географије (Theoretical Geography)* (1962). После одбране дисертације Бунге је почео радити на државном универзитету у Ајови, а потом на универзитету у Детроиту. Заједно са низом других географа основао је Међууниверзитетско друштво математичких географа заговорника нове теоретске (*прогностичке, конструктивне*) географије, за разлику од традиционалне описне (и класификационе) географије; географије која проучава просторне везе појава, установљава њихове законе, предказује им промене.